

UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA MATEMATIKA FANINI KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV ASOSIDA O'QITISH

No''monova Kamolaxon Abdug'opir qizi –

Andijon davlat pedagogika instituti

Matematika yo'nalishi talabasi,

E-mail: nomonovakamola07@gmail.com

Annotatsiya: Umumta'lim maktablarida matematika fanini kompetensiyaviy yondashuv asosida o'qitish orqali o'quvchilarga mavzuni yanada keng yoritib berish mumkin. Misol tariqasida 5-sinf matematika darsi mavzularidan birini kompetensiyaviy yondashuv asosida tushuntirib berildi.

Kalit so'zlar: kompetensiyaviy yondashuv, uzunlik, massa, sig'im va hajm o'lchov birliklari, masshtab, Khan Academy.

KIRISH.

Misol tariqasida 5-sinf matematika darsligidan ushbu mavzuni kompetensiyaviy yondashuvda tushuntirildi.

Mavzu: Uzunlik, massa, sig'im va hajm o'lchov birliklari.

Ushbu mavzu darslikda berilgan ma'lumotlar bilan o'tilsa yoki hayotiy misollar orqali o'tilsa o'quvchiga qay darajada foydali bo'lishini bilish mumkin.

Ko'pincha darslikdagi ma'lumotlarni o'zlashtirishi sust bo'lgan o'quvchilar tushunishi biroz qiyin bo'ladi. Agar shunday o'quvchilarga mavzuni hayotga bog'lab o'rgatilsa, juda yaxshi bo'ladi.

Keling shu tartibda yuqoridagi mavzuni tushuntirib beraman.

O'lchov birliklarini kompetensiyaviy yondashuv asosida o'rganish — bu shunchaki jadvalni yodlash emas, balki ularni **kundalik hayotiy muammolarni hal qilishda** ishlatishdir.

Quyida ushbu mavzuni hayotiy vaziyatlar orqali tushuntiramiz:

Uzunlik o'lchovlari nazariya: $1 \text{ metr} = 100 \text{ sm}$.

1. **Kompetensiya:** Uyga yangi stol sotib olmoqchisiz. Avval xonadagi bo'sh joyni va eshik kengligini o'lchaysiz. Agar eshik 80 sm, stol esa 90 sm bo'lsa, u sig'masligini oldindan hisoblash — bu real ko'nikmadir. Bu orqali o'quvchi uzunlik o'lchovlarini qanday ishlatish kerak ekanligini tushunadi.

2. **Amaliy topshiriq:** "Xonangizning chizmasini 1:100 masshtabda chizing." Ushbu topshiriq orqali bir vaqtda masshtab va uzunlik o'lchovlarini bog'liqligini oson tushunib yetadi.

2. Massa o'lchovlari (Iste'molchi savodxonligi)

1. **Nazariya:** $1\text{ kg} = 1000\text{ g}$.

2. **Kompetensiya:** Do'konda 500 grammlik pechenye 15 000 so'm, 1 kilogrammligi esa 28 000 so'm turibdi. Qaysi birini sotib olish foydaliroq ekanini hisoblay olish — bu iqtisodiy kompetensiyadir.

3. **Amaliy topshiriq:** "Pazandalik retseptidagi grammlarni kilogrammga o'tkazib, kerakli masalliq larni bozorlik ro'yxatiga yozing."

3. Sig'im va Hajm (Resurs larni boshqarish)

1. **Nazariya:** $1\text{ litr} = \text{dm}^3$

2. **Kompetensiya:** Avtomobil baki 50 litr bo'lsa va u har 100 km ga 8 litr yoqilg'i sarflasa, manzilgacha (masalan, 400 km) yetib borish uchun qancha benzin kerakligini aniqlash. Yoki akvarium o'lchamlariga qarab unga qancha suv ketishini

3. $V = a \cdot b \cdot c$ formulasi orqali topish.

4. **Amaliy topshiriq:** "10 litrlik chelak yordamida 250 litrlik bochkaga suv to'ldirish uchun necha marta borib kelish kerakligini hisoblang."

Darsni tashkil qilish uchun vositalar:

Ushbu mavzuni qiziqarli o'tish uchun Khan Academy Uzbek platformasidagi interaktiv mashqlardan foydalanish mumkin. Shuningdek, o'lchov larni vizuallashtirish uchun Phet Interactive Simulations dagi virtual laboratoriyalar juda samarali.

Xulosa: Kompetensiyaviy yondashuvda o'quvchidan "1 km necha metr?" deb so'ralmaydi, balki "Maktabdan uyingizgacha bo'lgan masofani qadamlab o'lchang va uni kilometrda ifodalang" degan topshiriq beriladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi tasdiqlagan **5-sinf matematika darsligi** – uzunlik, massa, sig'im va hajm birliklari bo'yicha nazariy va amaliy ma'lumotlar.
2. Khan Academy. *Matematika: o'lchov birliklari bo'yicha interaktiv mashqlar va tushuntirishlar.* – onlayn ta'lim resursi.
3. Muslimov N.A. va boshqalar. *Kompetensiyaviy yondashuv asosida ta'limni tashkil etish.*
4. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi. Umumiy o'rta ta'limning davlat ta'lim standarti. – Toshkent.